GÂND ȘI FAPTĂ LEGIONARĂ

2

COLECȚIA DACOROMANIA

Depósito legal: M. 12.529.—1962

GRÁFICAS BENZAL. - VIRTUDES, 7. - MADRID

Corneliu Zelea Codreanu
(13-IX-1889 - 30-XI-1938)

PLEDOARIA DOMNULUI C. HENTESCU IN PROCESUL LUI CORNELIU ZELEA CODREANU, MAI 1938

Domnule Preşedinte, Onorat Tribunal,

După pledoariile confraţilor mei, latura juridică a procesului mi se pare definitiv lămurită. Nu voi mai insista deci asupra ei.

Ceiace însă socot necesar, este să analizez de aproape latura lui politică, căci cu toate că în rechizitoriul onoratului Domn Procuror General acest aspect al procesului e trecut complect în umbră, totuşi sunt convins că numai caracterul politic al speţei de faţă a fost faptul determinant al urmăririi penale.

Corneliu Zelea Codreanu se prezintă astăzi în faţa Dv. pentru cele mai abjecte crime din codul nostru penal: încercare de rebeliune, tentativă de răscoală, revoluţie, trădare; iată faptele uluitoare de care trebue să răspundă Domnia sa astăzi în Pretoriul acestei Instanţe, iată învinuirile ce i se aduc.

Să vedem deci—după analiza juridică a procesului fă-

cută atât de strălucit de confraţii mei—dacă acţiunea din ultimul timp a Dlui Corneliu Zelea Codreanu poate lăsa pentru un om cu bun simţ, obiectiv şi cinstit, cel puţin impresia că aceste învinuiri ar putea avea un fundament cât de şubred. Ştim cu toţii că politica Gărzii de Fier este o politică de dreapta, având oroarea comunismului şi a desmăţului social. Corneliu Zelea Codreanu din frageda sa copilărie a fost crescut în mediul în care disciplina şi simţul ierarhiei stăteau la baza educaţiei cetăţeneşti. Elev la Mănăstirea Dealului, Liceul model înfiinţat de neînfricatul patriot Nicu Filipescu, Corneliu Zelea Codreanu şi-a format spiritul în atmosfera înălţătoare a exaltării permanente a jertfei de sine. N'a apucat însă să stea multă vreme la poalele munţilor respirând aerul tare de acolo, ci războiul încă de copil l'a aruncat în vâltoarea vieţii. Depoziţiile martorilor ce s'au perindat prin faţa Dv. coroborate cu însăşi declaraţiile acuzatului, vi l'au arătat preocupat în acele timpuri tragice numai de soarta Ţării lui. A întovărăşit pe tatăl său pe front ca cercetaş luând parte la războiul acesta în prima lui fază şi nu s'a despărţit decât în clipa când tatăl său l'a pus în faţa răspunderilor sale ca fiu mai mare—singurul bărbat pe care familia sa îl avea pentru a o sprijini. Iată primele trăsături ale caracterului lui Corneliu Zelea Codreanu.

Cele ce urmează: lupta ca student al Universităţii din Iaşi contra propagandei destrămătoare comuniste predicată în acele timpuri tulburi chiar de pe înălţimea catedrei profesorale, mişcările de stradă pentru a birui toropeala opiniei publice, înălţarea drapelului tricolor în locul celui roşu sunt consecinţele fireşti ale unei convingeri patriotice adânc înfipte în sufletul acestui om.

Aţi ascultat martorii ajunşi la cele mai înalte trepte ale ierarhiei sociale, făcându-vă în mod cu totul obiectiv fizionomia morală a acuzatului în lupta sa dârză pentru a-şi realiza convingerile pornite dintr'o adâncă credinţă.

Dar trecând peste această perioadă, să revenim acum la acţiunea sa politică din ultimul timp şi s'o analizăm trăgând din ea concluziile ce se impun.

Cum am mai spus şi la început, acţiunea tineretului intrat în cadrele Mişcării Legionare e inspirată de doctrina naţionalistă, doctrină ce pune accentul mai mult pe sentimentul naţional lăsând în umbră preocupările sociale, ce împing la sfâşieri şi lupte intestine.

N'avem decât să privim la spectacolul anarhiei spaniole ca să ne dăm perfect de bine seama unde duce intransigenţa doctrinară atunci când nu se ţine nici o socoteală de necesitatea supremă de a salvaguarda unitatea sufletească a unei naţiuni.

Ei bine, cu toate exemplele, nu numai din Spania dar şi din alte ţări din Apus cu o civilizaţie superioară nouă unde rivalitatea dintre dreapta şi stânga a alunecat pe terenul duşmăniei personale, a urei fratricide, Corneliu Zelea Codreanu a ştiut să menţină Mişcarea sa de dreapta numai în cadrul unităţii sufleteşti a neamului românesc.

El, deşi sub steagul regenerării naţionale, s'a ferit de a porni lupta în contra propriilor lui fraţi, căci şi-a dat seama prea bine că atât aşteaptă duşmanul din afară şi dinlăuntru pentru a ne da lovitura de moarte. Nu spun eu aceasta; o declară însuşi acuzatul în declaraţiile sale publice făcute într'o vreme când nimănui nu-i putea trece prin cap că va avea să apară vreodată în faţa Tribunalului militar.

Dar ceva mai mult: aduceţi-vă aminte în ce condiţii s'au făcut alegeri parţiale acum doi ani. Cete înarmate cutreerau satele, unele susţineau o tabără, altele pe cealaltă. La Mehedinţi în special a fost un fel de repetiţie în mic a tacticei războiului civil. Ei bine, la aceste jocuri premergătoare anarhiei, Corneliu Zelea Codreanu n'a luat parte. Iar atunci când la 20 Decembrie 1937 partidul «Totul pentru Ţară», a pus şi el liste de candidaţi, cea dintâi grijă a lui Corneliu Zelea Codreanu a fost să împiedice destrămarea Ţării încheind cunoscutul pact de neagresiune cu partidul naţional-ţărănesc şi altele deşi ştia prea bine că va fi expus atacurilor politice. Totuşi din patriotism adevărat, Corneliu Zelea Codreanu a ferit România de zguduiri ce-i puteau primejdui unitatea.

Dacă acest om ar fi urmărit revoluţia socială şi rebeliunea, nimic nu era mai uşor decât lăsând ura să clocotească, să profite dând apoi lovitura catilinară.

Corneliu Zelea Codreanu n'a fost însă un rebel, n'a fost un agitator, urmărind ascensiunea sa politică prin orice mijloace; el a fost călăuzit de interesele supreme româneşti cari reclamau ordine, disciplină şi armonie sufletească. Pactul încheiat la sfârşitul anului 1937 dovedeşte nu numai maturitate politică, curaj civic dar şi un superior sentiment de răspundere personală.

Să trecem mai departe. Domnul Octavian Goga este chemat la Guvern. Noi alegeri se anunţă. Campania electorală se prezintă de astă dată sub aspecte şi mai întunecate. In Moldova, în Basarabia, în Bucovina patimile fierb. Un vânt de nebunie pare a se fi abătut asupra Ţării noastre. In Judeţul Ilfov un grup de tineri legionari din Partitul «Totul pentru Ţară» ducându-se cu o camionetă în

propagandă se întoarce cu doi morţi. Care este reacţiunea imediată a lui Corneliu Zelea Codreanu? Sete de răzbunare? Nu, dar un sentiment de adâncă îngrijoarare românească.

Domnul General Antonescu chemat ca martor v'a expus conversaţia avută cu Corneliu Zelea Codreanu imediat după înregistrarea faptului. Ce a făcut acuzatul de azi pentru a împinge Ţara pe povârnişul fatal pe care se angajase? Nu numai că nu a făcut nimic pentru a accentua anarhia, dar a avut singurul gest capabil de a o înfrâna: s'a retras din propaganda electorală.

Iar atunci când a luat contact direct cu Preşedintele Consiliului de atunci, Octavian Goga—după declaraţiile unuia din intimii săi colaboratori, Alexandru Hodoş, fost Secretar la Preşidenţie, la obiecţiunile grave ridicate de regretatul patriot, că acţiunea naţională poate fi definitiv compromisă în cazul când lupta dintre cele două tabere de dreapta naţională ar continua, Corneliu Zelea Codreanu într'un gest spontan a oferit Domnului Octavian Goga retragerea sa din alegeri. Care e partidul capabil de o asemenea jertfă în interesul liniştei publice şi pentru biruinţa credinţei lui?

Ei bine, am relevat această atitudine a lui Corneliu Zelea Codreanu din ultimul timp pentru a demonstra că ea este în absolută contradicţie cu rechizitoriul şi cu acuzaţiile ce i se aduc, căci e departe de a fi pregătit o atmosferă favorabilă rebeliunii şi războiului social, a avut din contra darul de a linişti spiritele şi de a feri România de sfâşieri.

Din acest punct de vedere pot să o spun cu toată con-

vingerea: Corneliu Zelea Codreanu prin atitudinea sa recentă a binemeritat de la Patrie.

Dar, Domnule Președinte și Onorat Tribunal, însăși educația legionarilor vădea o orientare cu totul nouă în viața publică românească. Ceeace caracterizează acțiunea tineretului strâns în jurul lui Corneliu Zelea Codreanu e disprețul satisfacțiilor materiale. De aceea nu vedem în propaganda electorală ce-o întreprindeau nici o răscolire de revendicări, nici o făgăduială mincinoasă, nici o ațâțare a sărăciei maselor. De aceea acuzația ce se aduce lui Corneliu Zelea Codreanu că ar fi urmărit o revoluție socială o socotim vădit nedreaptă.

Ceeace a avut darul să răscolească dușmănii ireductibile acuzatului care stă in fața Domniilor Voastre e faptul că ceeace caracterizează viața obișnuită a partidelor îi este cu totul străin.

Pornind dela ideia că România nu va juca în lume rolul la care aspiră decât în clipa când vom reuși să ne înălțăm la o concepție superioară a vieții, Mișcarea legionară a reușit să smulgă din cloaca materialismului vulgar, manifestându-se prin opere de interes obștesc, ridicări de diguri, construcții de biserici, etc. Legionarii au dovedit că au ajuns la un alt plan de viață, străin ariviștilor și șperțarilor ce au invadat politica românească. Iată ceeace nu se poate ierta acuzatului de astăzi. A forma astfel de oameni e o primejdioasă răzvrătire.

Dar punctul culminant l'a atins prin jertfa eroică a lui Moța și Marin. Prin disprețul morții manifestat într'o cauză ce nu atingea direct interesele românești, acești martiri creștini au dovedit lumii întregi că virtuțile românești nu au fost încă înăbușite. Căci din orice punct de vedere

ar fi privită jertfa lor, ea este un act de eroism care cinstește și înalță Neamul Românesc.

Domnule Președinte, Onorat Tribunal, ceremonia ce a marcat funerariile lui Moța și Marin la București dovedește că acțiunea Gărzii de Fier începuse a intra în adâncimea sufletelor. Nu sunt decât un observator imparțial. Ceiace am constatat eu, alții de bună credință, sunt convins că au constatat la rândul lor.

Dar actul martirilor dela Majadahonda nu a avut numai repercursiuni hotărâtoare asupra mentalității publice; el a deschis ochii fără îndoială în primul rând aceluia ce poartă răspunderea directă a politicii Gărzii de Fer, lui Corneliu Zelea Codreanu.

Sunt convins că acțiunea atât de cuminte din ultimile luni manifestată prin acorduri electorale și mai pe urmă hotărârea de a se retrage din alegeri a fost determinată de spectacolul înfiorător al tragediei spaniole pe care supraviețuitorii români le au adus și le au transmis celor de acasă.

Fără îndoială că un om care reușește să sădească în suflete o nețărmurită credință și mai ales puterea de a te jertfi ei, nu poate fi privit cu nepăsare.

Mișcarea Legionară se poate cu drept cuvânt mândri cu acești eroi. Iata ceiace înspăimântă pe toți profitorii politicii românești, pe toți cei ce se târăsc ca râmele gunoaielor. Iată crima de care Corneliu Zelea Codreanu e chemat să răspundă astăzi în fața Domniilor Voastre.

Dacă acest om era împins de o ambiție nestăpânită, ar fi îmbrățișat intransigența ideologiilor străine; dacă ros de setea de putere ar fi dat drumul patimilor politice; dacă într'un cuvânt ar fi pus foc Țării, fără îndoială că

nu am fi fost astăzi aici. Faptul că n'a servit de instrument unor forţe străine vieţii româneşti, în clipa în care a socotit că liniştea Tării e primejduită, faptul că s'a manifestat mai mult pe terenul naţional decât pe acel strict politic, I-au creat duşmăniile înverşunate, ce l'au adus aici în acest Pretoriu.

Domnule Preşedinte şi Onorat Tribunal, s'a făcut o largă publicitate răspunsului la interogator a lui Corneliu Zelea Codreanu, după ce rechizitoriul Domnului Prim Procuror General pusese la curent opinia publică cu faptele ce i se impută. Acei ce au organizat această publicitate, au socotit'o ca o supremă abilitate. Lovitura însă nu numai că a dat greş, dar a avut cu totul alt efect. Căci nu numai juriştii şi-au putut da seama din citirea interogatoriului acuzatului, că nimic din ce i se pune în sarcină nu stă în picioare, dar opinia publică, Tara întreagă s'a convins astăzi că acest proces nu e decât o odioasă înscenare.

Iată rezultatul la care s'a ajuns. Si după ce această convingere unanimă aţi format'o tuturor, se poate oare să ieşim din aceste desbateri cu un verdict de condamnare?

Domnule Preşedinte, Onorat Tribunal, n'am venit la acest proces să fac o manifestaţie politică. Nu sunt legionar. Am făcut o altă politică decât aceia a Gărzii de Fer. Dacă sunt totuşi aici, prezenţa mea Vă rog să v'o explicaţi numai prin adânca îngrijorare a unui patriot român despre viitorul Tării sale.

Găndiţi-vă Domnilor Judecători Militari, că acuzatul a jucat un rol determinant în ce priveşte orientarea Tineretului român din Universităţi. Intr'un timp când în alte ţări elanul generaţiei noi se manifestă mai mult pe tărâmul

luptei sociale, când aspiraţiile de egalitate şi ura privilegiilor sociale călăuzeau pe studenţi împingându-i în câmpul teoriilor comuniste, Corneliu Zelea Codreanu a fluturat la noi numai culorile româneşti. Fiu de profesor exilat voluntar din Bucovina el nu reprezintă decât burghezia de mijloc, rezervoarul mărirei, al bunului simţ, al echilibrului social. Că în această încleştare de înălţare a curs sânge de o parte şi de alta, nimeni nu o neagă. Firul călăuzitor al acuzatului de astăzi e însă neîndoelnic desprins din cea mai curată iubire a Neamului şi Tării Româneşti. Iată constatarea pe care orice om obiectiv ar trebui s'o proclame fără reticenţă. Si acum, Domnule Preşedinte şi Onorat Tribunal, gândiţi-vă ce s'ar întâmpla cu această generaţie nouă, crescută în sentimentul ideiei naţionale în cazul când Corneliu Zelea Codreanu ar păşi mâine sub bolta rece a ocnei. Căci aţi venit aici să judecaţi nu atât faptele acuzatului, ci mai mult acţiunea sa întreprinsă în mijlocul tineretului.

Revolta le va răscoli sufletele în faţa unei ispăşiri atât de nedrepte şi va determina nu numai un val de desnădejde, dar şi de dispreţ al ordinei insituite, ce va împinge generaţia nouă tocmai pe povârnişul de unde o sentinţă condamnatoare pare a vrea s'o smulgă. Vă vorbesc cinstit, din inimă ca un om deplin conştient de importanţa cuvântului rostit în aceste clipe. Nu creaţi, Domnilor Judecători Militari, ireparabilul. Daţi-vă seama că dacă România mare a fost realizată prin cucerirea graniţelor istorice, ea nu este încă deplin consolidată.

Multe duşmănii ne pândesc nu numai din afară dar şi dinlăuntru. Datoria noastră de români este de a veghea

permanent, ca sufletul Naţiei noastre să nu fie ros de cancerul revoltei sterile.

Sentinţa Domniilor Voastre poate să determine multe. Reflectaţi deci adânc asupra consecinţelor ei. Trăim în cea mai primejdioasă epocă a istoriei universale.

Concepţiile referitoare la viaţa statelor, la dreptul individual, la libertăţile publice, se ciocnesc violent în arenă.

Prin poziţia pe care o ocupăm în Europa, noi suntem un fel de piatră de hotar al ideologiilor rivale. Tară de bun simţ şi de toleranţă, să ne ferim a intra în vâltoarea luptelor intestine. Si mai ales să nu creem între autoritatea de stat şi cetăţean un raport de forţă.

Domnule Preşedinte şi Onorat Tribunal, dar problema ce o pune acest proces conştiinţelor Dv. mai prezintă un aspect pe care am datoria a-l înfăţişa. Mişcarea Garda de Fer reprezintă cum v'am spus o acţiune tânără, o acţiune a cărei judecată obiectivă numai cei ce vor veni după noi vor avea s'o pronunţe.

Dar încă de azi ea poate fi considerată ca o reacţiune firească contra străinismului parazitar şi a inerţiei româneşti.

Din acest punct de vedere ea merită toată atenţia şi tot sprijinul adevăraţilor patrioţi.

Nu săpaţi o prapastie între generaţiile ce se succed. România este produsul muncii neîntrerupte şi a jertfelor continui a celor ce ne au precedat. Dacă în decursul istoriei noastre am putut înfrunta primejdiile şi să biruim soarta vitregă, aceasta nu se datoreşte decât solidarităţii depline a bătrânilor cu tinerii în faţa problemei de viaţă a Românismului. Nu rupeţi firul tradiţiei naţionale, nu ostracizaţi din arena poltică prin sentinţa ce veţi da generaţia venită imediat după înfăptuirea năzuinţelor noastre seculare.

Corneliu Zelea Codreanu nu reprezintă în faţa Domniilor Voastre numai persoana lui, ci aspiraţiile înăbuşite ale celor ce vor avea mâine răspunderea destinului nostru istoric. Rândurile naţionaliştilor se răresc. Gândiţi-vă la ce ne poate rezerva viitorul.

Deaceia cer în interesul salvării unităţii sufleteşti a Tării şi a apărării viitorului nostru ca neam, achitarea în unanimitate a lui Corneliu Zelea Codreanu.

OMENIA ŞI UMANITATEA CAPITANULUI

Cu greutatea trecutului ne-am obişnuit ca şi cu greutatea atmosferei; nici n'am putea fără ea.

LUCIAN BLAGA

S'au adunat în cumpăna vremii douăzeci şi cinci de ani dela acea noapte sinistră de 29 spre 30 noembrie 1938, când chipuri de oameni—nu oameni—jandarmi selecţionaţi, au fost porniţi la drum cu poruncă să execute o fioroasă monstruozitate.

Omul luminii şi al adevărului stingherea şi din celula zăvorîtă şi aprig păzită a închisorii dela Rămnicul Sărat, ca duşmanii neamului să-şi urmeze dansul sardanapalic în palatul regal—altădată mândria naţiunii române—ajuns acum cloacă imundă şi loc de pierzanie omenească.

Planurile puse la cale de rege şi guvern erau să se

scape de Corneliu Zelea Codreanu și de oastea lui. In acest scop au folosit întunericul nopții, violența și crima—ilegalitatea cea mai sfruntată, cea mai neomenoasă.

Trupul Căpitanului și trupurile altor 13 legionari, martirizate cu ștreang, ciuruite de gloanțe și în urmă, la mijirea zilei de 30 noembrie 1938, descompuse cu acid sulfuric au dispărut în groapa comună din crângul Jilavei cu intenția să se piardă orice urmă de ele.

După săvârșirea fărădelegei, «reprezentanții ordinei publice și paznicii legilor» au dat un comunicat oficial, ca Țara să afle minciunea cu evadarea.

«Prostirea» legionarilor din închisori și lagăre cu tot felul de versiuni, «ademenirea» celor din afară cu tot felul de oferte și promisiuni rămăsese o treabă ușoară pentru criminalii puterii executive; iar celor cari, după a lor părere, nu s'ar supune ordinelor, era dată dispoziția «să li se întindă oasele pe drumuri».

* * *

Pe calea aceasta au vrut stăpânirea și regele tiran să încredințeze poporul român, că s'a terminat cu un mit, cu o spiritualitate, cu un crez.

Slabă le-a fost mintea și spurcată fapta.

La vestea răspândită cu toate mijloacele de publicitate și informare, Tara întreagă s'a cutremurat până în cele mai depărtate adăposturi.

Pare că și munții s'au încrețit de durere; și șesurile s'au clătinat; și văile au căzut mai la fund; și apele s'au tulburat...

In acele zile de doliu și tristeță generală fețele de ro-

mâni se întunecaseră și lacrimi au curs, șivoaie. Mamele s'au luat cu mâinile de cap, bocind și blestemând cumplit. Copiii făceau ochi mari și cu întrebări mute priveau scene de jale și revoltă sufletească. Toată tinerimea română intrase în furtuna disperării pentru pierderea aceluia pe care îl simțise trimis al Providenței.

Din ce răsplată își târâe astăzi existența câți mai sunt în viață, cari au contribuit direct sau indirect, dar cu bună știință și bestială voință la un omor cu premeditare și cu pregătire oficială?

* * *

Acei căzuți în robie depe urma vânzării n'au uitat drumul deschis de credința mântuirii. Ei sunt prezenți în trecutul de mărire și mucenicie; respiră prin acest trecut și poartă mai departe în cutele ascunse ale sufletului lor minunea cu icoana Arhanghelului Mihail. Își amintesc de lucrările ce din iubirea pentru țărâna pământului străbun începeau cu închinarea în fața altarelor. Neamul simțea și simte mai departe măreția acestui trecut—lumina strălucitoare a Căpitanului. Poporul trăește acțiunea lui dinaintea anilor de robie și-și ogoaie cu chinurile îndurate de el durerea inimei junghiată acum un sfert de veac.

In frământările de fiecare zi și în somnul speriat al nopților figura Căpitanului îi este singura mângâiere; nici n'ar putea fără el, cum nu poate fără greutatea atmosferii», luându-ne după aforismul lui Lucian Blaga.

Acea figură neasemanat de frumoasă, datorită puterii de radiație a calităților sufletești, stăruie în conștiința celor din robie și din închisori, acelor din libertate și din pribegie, pentru că Corneliu Zelea Codreanu continuă să

fie azi ca şi eri, cum va fi mâine şi totdeauna omul care a sosit în mijlocul nostru cu un mesaj divin. Unii l'au înţeles mai de grabă, alţii l'au ghicit mai târziu, toţi l'am simţit la fel. El este miracolul ce-l va descifra viitorul şi fenomenul ce-l purtăm noi, contimporanii, credincioşii, spre inima generaţiilor viitoare.

Si nu va întârzia mult, când omenirea îşi va găsi echilibrul, liniştea şi pacea pe drumul cu lumini, între care este şi cea înainte mergătoare a învăţăturei sale eterne.

Zădarnică le-a fost bucuria ucigaşilor, cari au buiecit şapte ani pe trupul neînsufleţit al Căpitanului. Fără urmare le-au rămas planurile schiţate în nopţi de orgii şi păcat. I-a surprins pârjolul stepelor şi sălbătăcia omului fără Dumnezeu, împotriva căruia Corneliu Zelea Codreanu se ridicase încă din anul 1919; şi n'a încetat să-l ţintuiască cât a mai trăit, ca pe cel mai neîmpăcat duşman al României şi al omenirei.

Aşa că în aceste timpuri de falsitate, de hainie, de perversitate şi de silnicie, de nestatornicie şi de echivocuri, mărturisirea noastră—pe care liberi suntem s'o facem şi nimeni nu ne constrânge să scriem altcum—este corectă când spunem la încheierea acestui sfert de veac, că trăim alături de Căpitan, lucrăm cu el şi gândim împreună cu el; pentru că dela dânsul ne-a rămas credinţă din credinţa lui, îmbrăcămintea imaculată a sufletului. La umbra lui găsim în orice împrejurare adăpost şi liniştea necesară; pentru că numai la el am oblicit calităţi şi atitudini pe cari nu orice om le are, el nefiind din rândul mulţimii, ci pentru ea ales, cum se întâmplă la mari răstimpuri, când voia Celui Prea Puternic se arată prin semne înţelese şi omeneşti.

In construcţia sufletească a Căpitanului nu era loc pentru prefăcătorie, nici pentru răutate sau rea credinţă, nici pentru fapte nesăbuite sau ambiţii deşarte, nici pentru duşmănie sau ură. Adversitate, contrarietate, dialog, da, în mod cavaleresc şi leal din «conştiinţa obiectivelor drepte şi morale şi a mijloaceolr loiale» (P. L.).

Inima sa nu era încărcată de miasmele răsbunării, ci acolo sălăşluia sentimentul de dragoste creştină, acea pe care a propăvăduit-o în tot cursul acţiunii sale, floare rară la conducătorii de popoare şi la acei cu răspunderea vieţii lor.

Onoarea, corectitudinea, bunătatea formau tezaurul unei generoase sentimentalităţi, — iertarea.

Dar moartea de acum 25 ani a stins glasul celui născut să fie educatorul tinerimei române, să fie izbăvitorul poporului român, să formeze caractere, fără de care evoluţia unei naţiuni este împiedicată şi întreruptă; asupra ei se abat nenorociri ireparabile din lipsa oamenilor de caracter.

Ucigaşii cu autoritate, dela regele de odioasă amintire Carol II, dela guvernul său până la jandarmul, căruia i s'a pus în mână banul şi ştreangul, ca să omoare omenia şi umanitatea, — toţi vor fi blestemaţi la infinit de toate generaţiile din viitor cu dragoste pentru Neam şi pentru Ţară.

* * *

Dacă s'a pomenit să fie cineva dăruit de Dumnezeu din plin cu calităţile omeniei şi ale umanităţii între milioanele ce formează poporul român, omenos şi uman prin firea sa, — apoi acesta-i Corneliu Zelea Codreanu.

El n'a fost om politic în sensul vulgar al cuvântului, nici în sensul profesional sau pasional, ci a fost un om întreg în sensul etic al cuvântului, — încarnarea sincerităţii şi a cumsecădeniei. A spus ce a simţit, a lucrat ce a gândit, a realizat ce a trebuit, a scris ce a crezut, ca să arate că «Mişcarea noastră legionară are mai mult caracterul unei mari şcoli spirituale» (C. S. C.). Ardoarea, voinţa şi înţelepciunea sa se topeau formând forţa de propulsiune în ascendenţă, pe direcţia spiritualităţii creatoare.

Suflul de umanitate şi căldura omeniei, care-i străbăteau trupul şi sufletul, mintea şi conştiinţa, l'au determinat să intre în acţiune, «ca pe un om, care mergând pe drum cu grijile, nevoile, şi gândurile lui, surprins de focul care mistuie o casă, îşi aruncă haina şi sare în ajutorul celor cuprinşi de flacări» (P. L.), cum spune Căpitanul meditând asupra celor întâmplate în cursul anilor de studii la Universitate.

Greutăţile cu care s'a confruntat Corneliu Zelea Codreanu în scurta şi sbuciumata sa viaţă aveau să fie mult mai mari şi mai primejdioase decum s'au dovedit ele la finea studenţiei sale.

Lupta sa dreaptă, luminoasă şi necesară n'ar fi trebuit să fie pricină de prigoană pentru nici un român cu conştiinţa destinului nostru istoric, ci mai mult: un drept la un concurs de apărare a neamului şi a pământului moştenit din stramoşi. Dar duşmănia contra lui nu a încetat cum nu încetează valurile mării să se izbească de mal până ce-l dărâmă, ca să-şi întindă apoi puterea de pustiire în lung şi în lat.

Dacă Corneliu Zelea Codreanu a reuşit să închege scheletul învăţaturii sale, a putut s'o facă numai în pauzele

dintre două valuri de prigoană. Ura şi nedreptatea din suflete de cretini, «stârpituri morale» pitiţi prin ascunzişuri luxoase au lovit sub toate formele cu ajutorul instrumentelor inconştiente până a-i pecetlui suferinţa cu moarte martirică.

Caracterul Căpitanului, capacitatea sa de judecată, şi simţul răspunderii de a suporta în orice împrejurare situaţia cea mai vitregă şi mai chinuitoare, n'au influenţat hotărârea criminalilor luată faţă de acest om de omenie, pătruns de sentimentul umanităţii, om drept şi nevinovat.

* * *

Intre ce este omenia şi ce înseamnă umanitatea nu există o limită de demarcaţie precisă, cu toate că nu sunt una şi aceiaşi.

Omenia, când este, e organică; purcede dela naştere. Ea caracterizează uneori un popor întreg; adeseori este însuşirea unei familii şi totdeauna onorează fiinţa omului. Omenia este bătrână, păşeşte înaintea umanităţii, dar în acelaş timp veşnic tânără prin bucuria ce o răspândeşte între oameni.

Umanitatea este virtutea ce îşi găseşte adăpost în inima în care reflexele scânteiază mai uşor. Ea este supusă controversei, dialogului după natura faptului, care îi prilejueşte starea de exprimare. Unii o susţin fără s'o aibă, alţii o exercită fără să o afişeze; unii o pretind în mod interesat, alţii o apără din convingere într'o dreptate.

Omenia am putea-o considera caracterul bun al omului, născut odată cu omul; umanitatea, caracterul ce se câştigă în viaţă, în contact cu lumea, cu cartea, cu nevoia

din cadrul social, naţional sau religios, etc. Isus Cristos ne învaţă că «ce vreţi să vă facă vouă alţii, aceia faceţi şi voi lor».

A fi omenos şi uman nu e tot una; omul de omenie este şi uman, dar cel uman nu este implicit şi omenos. Umanitatea este şi un sentiment, ce se manifestă intens în anumite ocazii sau slăbeşte şi chiar dispare odată cu cauza care l'a potenţat; este mila omului faţă de altul, sentimentul milei pentru o comunitate de oameni sau pentru o naţiune căzută în suferinţă grea.

Omenia şi umanitatea împreună dau omului o consistenţă sufletească şi un echilibru interior, cari îl ajută să fie mai înţelegător pentru adevăr şi dreptate decât numai cu raţiunea şi logica. Ele îi stimulează generozitatea inimii şi au ca rezultat creşterea bunăvoinţei şi a iubirii de oameni.

Aceste calităţi alături de altele au distins personalitatea lui Corneliu Zelea Codreanu: erau razele strălucitoare ale nobleţei sale sufleteşti.

* * *

Căpitanul ne-a vorbit adeseori despre perfecţiunea umană, temă asupra căreia revenea mereu, nu din cauza vreunei obsesii, ci din a lipsurilor observate la legionarii în devenire. Pentru atingerea ţintei către care tindem, spunea dânsul, trebuie să facem efortul de a ne însuşi virtuţile trebuitoare în viaţă; perfecţiunea este suma virtuţilor câştigate; ele sunt trofeele sufletului omenesc.

Ne-a îndemnat la orice ocazie să mergem pe drumul acesta în competiţiune unul faţă de altul sau unii faţă de

alţii. Taberele, şantierele, şedinţele şi în general pregătirea pentru viaţă şi profesiune erau cuprinse în programul acelei şcoli menită să ne înalţe sufleteşte; erau datorii şi stimulente pentru a ne perfecţiona, învăţând şi gândind, meditând şi muncind. Ne-a lăsat ca dogmă necesitatea omului perfect în lume, necesitatea unui «mare tip de român, pe care lumea în căutarea unei zile mai bune îl va urma» (P. L.).

In trecerea prin viaţa României de după primul război mondial, Corneliu Zelea Codreanu a desţelenit câmpuri întregi, pe unde creşteau neîncrederea, regionalismul, deşertăciunea, oportunismul, etc., sau sufla vântul unui simulacru de gândire şi acţiune; şi a semănat cu răbdare şi nădejde grâul încrederei şi al omeniei, dragostea de Ţară şi o nouă icoană a Patriei, o mai cuprinzătoare definiţie a Neamului.

Inăintarea a fost extrem de grea, cu multă chinuire şi cu mari primejdii. In cele din urmă s'a impus cu fapta şi cuvântul, cu perseverenţa şi cu exemplul până întratâta că nici un om de stat, nici un învăţat nici o altă personalitate de înaltă categorie intelectuală nu a reuşit să insufle opiniei publice o mai mare încredere şi nu a exercitat o mai decisivă influenţă ca el. Nu influenţă în sens politic —deşi nici aceasta nu a lipsit—cum a putut să o declanşeze la un moment dat, imediat după primul război mondial, mareşalul Alexandru Averescu sau în alte împrejurări, mai târziu, Iuliu Maniu, ci în sens de transformare a omului, a societăţii româneşti, creind o forţă de potenţare a virtuţilor, a însuşirilor bune, de disciplinare a voinţelor, «să revoluţioneze sufletul românesc» (C. S. L.). De aceea îl considerăm pe Corneliu Zelea Codreanu cu drept

cuvânt un trimis al Cerului cu misiunea să ne întoarcă cu faţa la Dumnezeu, să ne desluşiască condiţiile mântuirii noastre: cunoaşterea greşelilor şi defectelor, a slăbiciunilor şi păcatelor proprii, — ceeace este cel mai greu din câte îi sunt date omului să le împlinească.

Numai cunoscându-ne bine, şi din ce în ce mai mult, putem spera să ne apropiem de înălţimea unde mulţumirea sufletească, cea desprinsă de plăcerile lutului din noi, ia contact cu zona unei purităţi absolute. Această limită a fost întrevăzută de Căpitan precum şi faptul că legionarul este chemat să se avânte într'acolo. Omenia şi umanitatea stau temelie acestei nevoi de permanentă înoire spirituală a omului de orice neam ar fi el. Exerciţii în direcţia aceasta sunt neapărat necesare pentru că ele înlesnesc trezirea virtuţilor cari reprezintă pentru sufletul omului, fiecare din ele, un rând de zale mai mult. Cu astfel de armură câştigăm siguranţă în judecarea lucrurilor şi suficientă speranţă că societatea omenească poate fi ridicată la nivelul prescris de legile divine.

Privind din acest unghiu fundamental problema, apariţia Căpitanului la răscruce de epoci nu este o întâmplare banală, iar adoptarea liniei politice a fost urmarea unei conjuncturi de evenimente şi un mijloc impus de ele pentru a se realiza şi a împlini concepte de viaţă, altele pe lângă acele la ordinea zilei, şi mult superioare acestora. Mai întâi s'a înoit el prin harul lui Dumnezeu, Care i-a luminat perspectiva adevărului şi i-a deschis tăriile sufletului. Numai aşa a putut să ne predice învăţătura lui, împlinindu-şi menirea înaintea ca duşmanii să-l omoare.

Omenia Căpitanului se măsura cu cantitatea de modestie, cu bogăţia bunului simţ, cu bunătatea inimei, cu căldura unei nobleţe de aur; umanitatea cu sentimentul milei, cu capacitatea de discernământ a situaţiilor, cu simţirea obligaţiilor pe toate laturile vieţii, cu constiinţa răspunderilor, etc.; iar amândouă, omenia şi umanitatea, se adăogau şi creşteau la isvorul nesecat al dragostei sale creştine.

* * *

Intr'o dimineaţă abia sosit din nordul Tării, mă prezint Căpitanului la biroul din strada Gutemberg 3. «Bine ai venit..., ce mai e nou..., aşteaptă puţin...» Scria, După o jumătate de oră ieşim amândoi spre bulevard şi cotim la dreapta către centru, discutând în continuare despre cum merg treburile prin partea locului.

Intâmplarea face să ne întâlnim cu scriitorul I. Brătescu-Voineşti pe care eu atunci am avut cinstea să-l cunosc personal. După salutul cu respectoasă afecţiune din partea fiecăruia şi întrebările de rigoare, s'a deschis pe încetul o discuţie lungă intrând pe poarta largă a raportului de forţă între Români şi acei 1.800.000 de cetăţeni jidani ai României. S'au exprimat păreri dintr'o parte şi din alta; două vârste, două temperamente, două direcţii în viaţă, amândoi avocaţi cu excelente cunoştinţe în ale dreptului şi ale istoriei lui. Desbaterile s'au purtat fără nici o pasiune pe plan ştiinţific şi în ordinea practică a lucrurilor. Partea economică a ocupat timp mai îndelungat. La examenul realităţilor s'a constatat starea de inferioritate a Românilor, adeverindu-se şi pricina. Această inferioritate se cerea, precum s'a vorbit atunci, remediată, —nu prin violenţă, nici prin abuz ci prin stabilirea unui raport de corectitudine socială şi profesională, valabil şi

dincolo de minoritatea evreească, prin respectarea legilor Statului și a legii de ospitalitate românească. Oaspeţii, câtă vreme rămân oaspeţi, fiind şi cetăţeni, nu pot să-şi întemeeze stat în stat, statul lor, îndeosebi mereu alături de duşmanii Statului român, nici să-şi adune drepturi de prioritate prin eliminarea băştinaşilor dela necesitatea unui progres firesc, cum ar fi spre exemplu în ale industriei, comerţului, meseriilor, etc. Incercări de soluţie nu au lipsit, vagi, numai în treacăt, plecând dela împăcarea intereselor naţionale, a dreptăţii româneşti, cu respectarea drepturilor individuale, ceea ce însemna restabilirea de echilibru în favorul păcii interne.

Totul s'a petrecut într'o atmosferă de înţelegere deplină. Observam şi urmăream pe faţa bătrânului scriitor, în tot cursul convorbirei, lumina de satisfacţie profundă. La sfârşit, după trecere de vreo trei sferturi de oră, am rămas cu impresia că în acel ceas s'a iscălit un contract de moştenire între generaţia bătrânilor şi cea dela 1922.

In fond, pot afirma cu acest prilej că nu a fost nici o diferenţă între aceste generaţii în problemele fundamentale ale neamului; ci dacă s'au produs deosebiri de vederi, acestea încă nu implică o prăpastie; dar ceeace s'a petrecut de fapt, deschizându-se chiar abisuri, a fost din cauza mişeliei manifestată de unii dintre bătrâni, politiciani nărăviţi şi inadaptabili la cerinţele fireşti ale poporului, ca şi de unii tineri porniţi să-l vrăjmăşească pe Căpitan cu cele mai josnice mijloace. Diferenţa, ce a marcat'o Căpitanul în multe rânduri, a fost din cauza perversităţii, a necinstei sufleteşti, a influenţelor străine pe baricada duşmanilor.

* * *

Omul de omenie este blând şi generos, bun şi drept. Aşa a fost Căpitanul; aşa l'am cunoscut în tabără, între camarazi, acasă, în societate, în funcţiune de subordonat şi în diverse împrejurări, egali la vorbă cumpănită, totdeauna păstrându-i respectul cuvenit. A ştiut să se domine în momente de mărire ca şi în perioade de înfrângere şi prigoană. Totdeauna măsurat şi în general bine dispus.

O singură dată, ultima oară când l'am văzut la Casa verde, după desfiinţarea comerţului legionar, întreaga fiinţă îi era brăzdată de o amărăciune neobişnuită. Figura lui impunătoare de altă dată se ghemuise intr'un vârtej de griji ameţitoare; umbletul său rar, ce arăta siguranţă şi curăţenie interioară, ajunsese acum să fie grăbit; privirea blândă a ochilor săi albaştri era pierdută; capul său clasic pe un trup înalt şi armonios sta înclinat sub greutatea gândurilor; zâmbetul care îi lumina faţa scăldată în baia eterică se închircise între buzele strânse de durere; vorba lui înţeleaptă slăbise. Cu tot aspectul acesta ce exprima o suferinţă grea, cum mi-a apărut în acele momente,—din schimbul de păreri la despărţire, am putut să-mi dau seama că în sufletul său stăruiau puteri de mai înaltă valoare morală cum le bănuiam înainte,—poate tocmai prin faptul că împotriva lui se deslănţuiseră toate maşinaţiile imorale şi diabolice.

* * *

Pe cât de crunt şi nedrept s'au purtat duşmanii cu Corneliu Zelea Codreanu, pe atât de uman a fost el cu dânşii. Omenia şi umanitatea nu i-au lipsit în tot cursul acţiunei sale; s'a supus totdeauna legilor, dispoziţiilor şi ordinelor chiar când aceste din urmă erau ilegale. Să ne amin-

tim numai de permisiunea ce i se acordase în Mai 1926 de a vorbi alegătorilor, în calitatea sa de candidat în județul Putna, un minut în fiecare sat; sau de grozăvia și mișelia petrecută la 5 Septembrie 1936 cu desfințarea taberei depe muntele Susai, contra cărei ilegalități a protestat în mod legal, resemnându-se după farsa de anchetă ordonată de Ministerul Internelor.

Sensibilitatea sufletului său era mare la durerea aproapelui, la necazurile și nedreptățile ce le întâlnea, la bolile despre care afla; sensibil era și la orgolii, ca și la nechibzuințe, la lipsa de măsură ca și la slăbiciunile omenești ce se întâmpla să le constate la unii dintre legionari. Iubirea lui față de om, accesibil înălțării prin perfecțiune, față de neam, cu precisă misiune în lume, față de omenirea toată era o trăire profundă și de felul ei excepțională.

Privea cu interes și îndelung măreția naturei pe ori unde îl purtau pașii întru cunoașterea pământului străbun și a locuitorilor lui.

A fost o întâmplare că în ceasurile sale de desnădejde, instinctul său l'a îndreptat spre Rarău, muntele de care s'a legat pe viață? depe coama acestui masiv se deschide o priveliște uimitoare pe valea Bistriței spre Piatra Neamț și Vatra Dornei.

Generalul Cantacuzino în inspecția taberelor de muncă din regiunea I, ajuns sus, pe creasta Rarăului, mult la stânga de Pietrele Doamnei, — urcaserăm pe cărarea lui Mândrilă — s'a dat jos depe cal să-și desmorțească puțin oasele; era și bolnav; pornise din vale cu temperatură. Uitându-se înainte spre cota Sterie Ciumeti a muntelui Pietrosu, apoi la dreapta și la stânga a rămas ca o stană, oricât de înfrățit fusese în viața lui cu munții și cu farmecul lor;

a pus mâna pâlnie pe fruntea-i fierbinte și după un oftat adânc, cu glas domol și cu greutate de om bătrân ne-a spus: măi copii, așa frumuseță n'am văzut decând mama m'a făcut. A lăsat privirile în jos, acoperindu-și pieptul cu barba stufoasă și-a intrat în lumea gândurilor lui. Ne-am odihnit toți câteva minute fără să-i turburăm liniștea.

După acest scurt popas ne-a rugat să-l ajutăm, să-și pună picioarele în scări. Susținându-l, ca și mai înainte, pornim la vale spre Schit și tabăra «casei de odihnă».

Soarele cobora să se întâlnească cu apusul, atmosfera era limpede și ochii ni se înecau în adâncimile albastre ale unui cer superb. In după amiaza aceia apăreau toate șiragurile de munți îmbrăcate ca de sărbătoare; și stâncile presărate pe toată întinderea semănau a fi niște străjeri uriași în ținută de gală și în poziție de onor pentru prințul din poveste, care își făcuse apariția pe aceste meleaguri. Peste tot liniște și o feerie încântătoare din minunile Celui Atotputernic.

Căpitanul în fața unei priveliști ca asta era inundat de un sentiment de pietate, pe care rareori îl împărtășia și acelor din jur; ci mai mult, îl învelea în taina tăcerii și cuprins de o liniște desăvârșită rămânea pierdut într'o meditație evlavioasă.

* * *

Corneliu Zelea Codreanu păstrează contact permanent cu tinerimea română; cu întreaga tinerime română, dar îl interesează în primul rând tinerimea universitară și educația ei; pregătirea pentru ziua de mâine în probleme depe urma cărora să renască Tara.

Cu ea împreună și pentru ea muncește, organizează,

vorbeşte, învaţă, face observaţii şi împacă diferenţe de caracter în vederea aceluiaşi scop. Apelează la conştiinţa fiecăruia să respecte valoarea etică a omului pentru câtă umanitate radiază sufletul său. Urmăreşte trăirea credinţei legionare cu privirea, cu mintea, cu inima. O purtare solemnă şi amabilă cu toată lumea; n'a făcut deosebire de clasă, fiecare profesiune cu libertatea drepturilor ei, fiecare ins cu libertatea capacităţii de creaţie şi producţie, fiecare cu puterea lui de muncă.

Figura remarcabilă a Căpitanului exercită o influenţă considerabilă şi asupra mai bătrânilor. El devine cu timpul focarul spre care se îndreaptă atenţia omului simplu ca şi aceluia învăţat, dela ţăran şi muncitor la profesor universitar şi academician. Preţueşte la maximum intelectualitatea ca şi munca manuală în orice profesie. Respinge lenea, huzurul şi cretinismul în viaţa publică şi privată.

Mănunchiurile de oameni cari îl urmăreau cu duşmănia şi continuă să-l urmărească, chiar după 25 ani dela moarte, au văzut în el altceva, aceia ce au afirmat şi continuă să afirme; această atitudine se datoreşte sufletului lor ce respiră otrava urei, răutăţii şi invidiei ce neagă calităţi evidente, sadismului care bravează realităţi şi făptueşte crime pentru a-şi salva o poziţie vremelnică şi şubredă, a omorî omenia şi umanitatea, ca să înalţe trufia şi tirania.

Insemnăm aici, pentru alt aspect al problemei, atitudinea Impăratului Carol V, care luptând o viaţă pentru poziţia catolică, deci împotriva principilor susţinători ai Luteranismului, — după asedierea şi ocuparea Wittembergului, s'a dus direct la mormântul lui Luther. In timp ce citea inscripţia depe piatra mortuară, unul dintre curteni se apropie de el şi îi propune să se deschidă mormântul şi cenuşa corpului s'o arunce vânturilor. Impăratul s'a făcut roşu de ruşine şi de indignare, apoi îi răspunde cu glas tare să audă toată suita prezentă: «cu morţii nu port război; acest loc să fie respectat».

* * *

Ne găsim dar cu timpul nostru la 25 ani dela moartea năprasnică a Căpitanului, ce nici criminalii de rând nu şi-ar fi imaginat'o şi nici nu ar fi îndrăznit s'o facă. El rămâne însă mai departe cu noi şi noi cu el pentru că ne-a pus la îndemână arma adevărului, nu ştreangul morţii; ne-a inspirat credinţa biruinţii prin puterea cuvântului, nu prin metoda «demascărilor»; ne-a turnat în suflete virtutea corectitudinei, nu veninul calomniei; ne-a arătat drumul perfecţiunei ce duce peste muntele suferinţei, prin pădurea cu fiare sălbatice şi prin mlaştina desnădejdei, nu urâţenia degradărilor în toate variantele.

Personalitatea lui nobilă rămâne pururea una din gloriile României, iar lucrarea cât a apucat s'o realizeze are valoarea ei peste veacuri, după trecerea cărora va fi să apară alt trimis ca să-l înlocuiască, slujitor cu omenie şi cu umanitate la altarul Naţiunei.

Lumina vieţii lui a brăzdat în lung şi în lat pământul Tării noastre. El a călătorit în misiune, vorbind de rostul Patriei şi ogoind peste tot plângerea mulţimei necăjite. A fost apologetul tradiţiei creatoare şi a instituţiunilor ce stăteau la temelia României moderne; a mers pe urmele trasate de Kogălniceanu, Vasile Conta, Eminescu, Petriceicu Hajdeu şi de toţi înaintaşii cari strălucesc în istoria neamu-

lui ca bulgării de aur în lumina soarelui. A apărat Biserica şi Patria, Monarhia si Armata, Familia şi Proprietatea. L'a preocupat în permanenţă omul ca valoare umană, precum o declară în procesul ce i-a fost cursă ca să-l omoare.

Cuvântul lui ajungea la urechile noastre într'un fel cu totul deosebit de-al celorlalţi oameni. Nu era în speţă poruncitor, nici exigent, nu avea caracter deliberativ nici ton fălitor, nu semăna nici cu timbrul vocii unuia dotat cu dicţiune, nici cu a învăţatului dela catedră; avea o tonalitate specială; venea pare că de dincolo de lume; mustrare, blândeţe, iertare, îndemn?! Era sarea pământului. Acest cuvânt al lui încălzea inimile, aprindea sensibilităţi nebănuite, convingea şi transforma lumea. Cum? Aici stă tot misterul. Aici este voia Celui Prea Înalt. Aş îndrăzni să spun; prin sinceritatea lui, altfel decât a mii și mii de oameni sinceri, prin simplitatea exprimării, prin chibzuința judecății, prin darul lui Dumnezeu pe care noi nu-l putem pătrunde decât constata în consecințele ce le are asupra mulțimilor, «cari au câteodată contact cu sufletul neamului, un minut de viziune... contactul acesta cu neamul întreg e plin de înfrigurare, de cutremur. Mulțimile plâng»... (P. L.).

Uneori o atitudine şi o privire însoţită de gestul mâinilor aduse la înălţimea capului şi îndreptate înainte conţineau un discurs întreg.

Sinceritatea cuvântului, modestia sufletului, corectitudinea inimei cu care a călătorit în viaţă i-au fost răsplătite cu un sfârşit crud, dar a rămas gigant între pitici.

Noi tot ce avem dela el învăţate, le vom trece dela om la om şi le vom lăsa moştenire din generaţie în generatie.

Ne este hrana sufletească de fiecare zi, va fi trompeta de deşteptare în momente de adormire, sunetul din corn în cazuri de rătăcire, va fi apelul la unire şi strigătul de luptă ca să biruie omenia şi umanitatea.

Cu toate aceste, ştim că împotriva lui se vor scula tâlhari după tâlhari, ca să-l omoare a două oară, a zecea oară, a mia oară, dar el, Capitanul, tot mai viu va creşte, mai prezent va apărea, cu mai multă ardoare ne va învăţa...

* * *

25 ani dela martiriu nu pare mult.

O clipă din licărirea unei stele ce atârnă în golul imensităţii;

O clipă din jocul luminei de rază fulgerătoare;

O clipă din timpul fugar al eternităţii divine.

Nu e mult, — ca ieri s'a petrecut fărădelegea, — nici dintru început până în noaptea ucigaşilor, nici de atunci la contemplarea schimbărilor ce nu se pot măsura prin cuvinte, oricât de unice şi puternice ar fi pentru devenire.

Ci să ne plecăm mai departe genunchii până la capătul vremii în faţa jertfei depe pristolul Miscării Legionare, bogat în trupuri frumoase şi luminat de strălucirea sufletelor — făclii aprinse pentru privegherea suferinţei ce culminează în noaptea de 29 spre 30 noembrie 1938.

Un sfert de veac... şi oastea cea greu încercată continuă să meargă către ţinta unde are să troneze omenia şi umanitatea.

VASILE IASINSCHI

1938-29-30-XI-1963.